

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

63

Vragen van de leden **Kathmann** (GroenLinks-PvdA) en **Six Dijkstra** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *de groeiende afhankelijkheid van Amerikaanse techgiganten* (ingezonden 23 mei 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Marum** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties), mede namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (ontvangen 19 september 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 2559.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht: «Overheidsorganisaties blijven in de Amerikaanse cloud, ondanks zorgen in de Tweede Kamer»?¹ Bent u tevens bekend met het feit dat de hoofdaanklager van het Internationaal Strafhof onlangs de toegang tot Microsoft-diensten is ontzegd op laste van de Amerikaanse regering?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Kunt u bevestigen dat Rijkswaterstaat, die BNR met zestien andere overheidsorganisaties onder de loop heeft genomen,² de overstap naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners niet heroverweegt? Zo ja, kunt u dit besluit onderbouwen?

¹ BNR, 20 mei 2025, Overheidsorganisaties blijven in de Amerikaanse cloud, ondanks zorgen in de Tweede Kamer | BNR Nieuwsradio

² Dit betreft de volgende zbo's: UWV, Sociale Verzekeringsbank (SVB), Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Kamer van Koophandel (KVK), De Nederlandsche Bank (DNB), Autoriteit Consument en Markt (ACM), Autoriteit Financiële Markten (AFM), Autoriteit Persoonsgegevens (AP), Nederlandse Zorgautoriteit (NZa); en de volgende agentschappen: Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Rijkswaterstaat (RWS), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), Logius

Antwoord 2

Rijksbreed

Het Kabinet is het met de indieners eens dat zorgvuldige afwegingen bij cloudmigraties van groot belang zijn. Daarom moeten volgens het huidige beleid al een reeks van aspecten afgewogen worden. Onderdelen van de Rijksdienst zijn verplicht het Rijksbreed cloudbeleid 2022 te volgen. Hierin wordt reeds aandacht besteed aan de risico's rondom marktconcentratie. Zbo's zijn niet verplicht het Rijksbreed cloudbeleid te volgen, maar het wordt hen wel aangeraden. Daarnaast zijn zbo's verplicht – op basis van de Kaderwet zbo's – om op de voet van de ter zake voor de Rijksdienst geldende voorschriften maatregelen te nemen.

De continuïteit van de dienstverlening, nationale veiligheid en publieke waarden zijn daar verdere voorbeelden van. Ook dienen beveiligingsmaatregelen genomen te worden en risicoanalyses geactualiseerd te worden wanneer daar aanleiding toe is. In de herziening van het rijksbreed cloudbeleid wordt tevens aandacht besteed aan het verder beperken van afhankelijkheid van enkele leveranciers, de zogeheten marktconcentratie- en continuïteitsrisico's.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Sinds december 2023 geldt er bij Rijkswaterstaat een cloud freeze. Dit betekent dat het uitgangspunt is dat er geen data, e-mail en applicaties naar de publieke cloud gaan. In oktober 2024 heeft Rijkswaterstaat de nieuwe ICT Strategie 2025–2030 vastgesteld. Bij RWS geldt het beleid dat missie-kritieke systemen en bedrijfskritische systemen niet in de publieke cloud worden geplaatst.

Vraag 3

Welke processen, registers, (mail)communicatiediensten en/of organisatieonderdelen die onder uw verantwoordelijkheid vallen, zijn op dit moment reeds ondergebracht in de cloud van Amerikaanse dienstverleners?

Antwoord 3

Rijksbreed

Voor de beantwoording limiteren wij ons tot het gebruik van materieel public cloudgebruik. Materieel public cloudgebruik is gebruik van public clouddiensten ten behoeve van het uitvoeren van de primaire taak van een organisatie. Met andere woorden, voor de organisatie is die (cloud)dienst van wezenlijk belang.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat maakt voor kantoortoepassingen onder andere gebruik van Microsoft 365 diensten (videoconferencing en voor een klein deel van de organisatie ook e-mail). Data blijven daarbij zoveel als enigszins mogelijk opgeslagen in eigen datacenters (bestanden, document management, samenwerkfunctionaliteit). Dit zijn diensten die worden aangeboden door Shared Service Centers (SSC's) van de Rijksoverheid. Voor een aantal onderzoekstoepassingen en een aantal websites wordt gebruik gemaakt van clouddiensten op Microsoft Azure en Amazon Webservices (AWS). Voor deze diensten die nu in de cloud bij Amerikaanse dienstverleners zijn ondergebracht worden de afhankelijkheden verder onderzocht om maatregelen te kunnen treffen conform cloudbeleid en implementatiekader.

Vraag 4

Kunt u een overzicht geven van de geplande en voorgenomen migraties naar clouddiensten van Amerikaanse dienstverleners, daar waar het uw departement, Rijkswaterstaat en andere overheidsorganisaties onder uw gezag betreft?

Antwoord 4

Rijksbreed

Ten behoeve van de Kamerbrief van 22 november 2024³ is een aanvraag gedaan bij alle departementen ten behoeve van een overzicht van alle

³ Kamerstukken II, 2024, 26 643, nr. 1243

geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland.⁴ Het Ministerie van Defensie is daarin buiten beschouwing gelaten omdat zij buiten de scope van het Rijksbreed cloudbeleid vallen. Dit neemt niet weg dat Defensie wel gebruik maakt van clouddiensten. De departementen zijn zelf verantwoordelijk voor de implementatie van het cloudbeleid en daarom is het hun eigen afweging en invulling over wat zij onder (materiële) cloudmigraties verstaan. Voor dit overzicht verwijst het Kabinet naar de Kamerbrief over geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland van 22 november jl.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Er zijn bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat geen nieuwe migraties gepland sinds de Kamerbrief over geplande en voorgenomen cloudmigraties van overheids-ICT naar het buitenland van 22 november jl. Verschillende ZBO's hebben een sourcing strategie waar Amerikaanse cloudleveranciers een rol in spelen. Zij zijn niet gehouden aan het Rijksbreed cloudbeleid maar geven wel aan gebruik van het IenW cloudbeleid, waarin de regelingen van het Rijksbreed cloudbeleid en Implementatiekader zijn opgenomen.

Vraag 5

Kunt u illustreren wat de directe gevolgen zouden zijn voor de continuïteit van de processen, dienstverlening en dataopslag binnen uw departement, Rijkswaterstaat en andere overheidsorganisaties onder uw gezag, wanneer deze de toegang tot Amerikaanse digitale dienstverlening zouden worden ontczegd, zowel op dit moment als na de geplande en voorgenomen migraties? Welke merkbare gevolgen zou dit hebben voor Nederlandse burgers en voor de samenleving? Hoe gaat u ervoor zorgen dat die risico's gemitigeerd worden?

Antwoord 5

Rijksbreed

De Verenigde Staten is en blijft een belangrijke bondgenoot, niet op de laatste plaats voor onze welvaart en veiligheid. Nederland zet zich er daarom voor in dat we als EU blijven samenwerken en optrekken met de VS, maar tegelijkertijd zelf verantwoordelijkheid nemen en ook eensgezind met de EU optrekken waar het onze kernbelangen betreft. Het kabinet is het wel met u eens dat een te grote afhankelijkheid van één of enkele marktpartijen ongewenst is. In de afweging welke data we in eigen beheer dan wel in de public cloud verwerken, moeten strategische afhankelijkheden én marktconcentraties worden meegewogen.

Dit nemen wij momenteel mee in de herziening van het Rijksbreed cloudbeleid, maar ook in de beleidskaders voor digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid, en in de IT-sourcingstrategie Rijk. Ook zet het Kabinet zich in voor een verkenning naar een soevereine overheidscloud als alternatief voor public clouddiensten.

Deze voorziening moet de kloof overbruggen voor digitale dienstverlening waarvoor het gebruik van public cloud onwenselijk is, bijvoorbeeld vanwege de gevoeligheid van gegevens of wanneer ongewenste afhankelijkheden vermeden moeten worden.

Afhankelijkheden zijn echter niet te voorkomen en zijn ook niet altijd ongewenst. Het is van belang om op case-by-case basis zorgvuldig afwegingen te maken, om te bepalen waar en op welke wijze risicovolle strategische afhankelijkheden waar nodig voorkomen kunnen worden. Dit speelt op meer gebieden dan alleen cloud.

Het onderwerp «Strategische Autonomie» heeft uitgebreid aandacht van de Rijksoverheid. Onder andere middels de Agenda Digitale Open Strategische Autonomie (DOSA) en de medio dit jaar verwachte Visie digitale autonomie en soevereiniteit overheid.

⁴ Kamerstukken II 2024/25, 26 643, nr. 1243

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat neemt, net als andere departementen, diverse ICT-producten en diensten af van verschillende IT-leveranciers, waaronder Amerikaanse. Indien de toegang tot deze diensten wordt ontzegd heeft dit impact op de continuïteit van een aantal processen en dienstverlening. Naar aanleiding van de geopolitieke ontwikkelingen zet het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, in op het aanscherpen van het Rijksbreed cloudbeleid, de beleidskaders voor digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid en de IT-sourcingstrategie Rijk. Ook zet het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, naast het verder onderzoeken van afhankelijkheden en het verder doorontwikkelen van bestaande exit-strategieën, samen met BZK in op het realiseren en in gebruik nemen van een soevereine overheidscloud als alternatief voor public clouddiensten.

Vraag 6

Kunt u onderbouwen wat Amerikaanse wetgeving, zoals de CLOUD Act en de Foreign Intelligence Surveillance Act, in het ergste geval betekent voor de vertrouwelijkheid van de data die uw departement, Rijkswaterstaat en andere overheidsorganisaties onder uw gezag hebben opgeslagen in de cloud van Amerikaanse dienstverleners? Wat zou het gevolg zijn voor Nederlandse burgers en de samenleving wanneer al deze data tezamen in handen van een statelijke actor zou belanden?

Antwoord 6

Rijksbreed

Diverse landen kennen wet- en regelgeving met extraterritoriale werking die medewerking aan veiligheidsdiensten verplicht, zoals de CLOUD Act in de VS. Dergelijke wet- en regelgeving kan, in bepaalde gevallen mogelijk leiden tot ongewenste toegang tot Nederlandse gegevens wanneer dit conflicteert met regelgeving als de AVG. Op basis van het advies van GreenbergTraurig kan echter geconcludeerd worden dat in het geval van de CLOUD Act het risico klein is.⁵

Ongeacht de wijze van verkrijging, is het in ieder geval onwenselijk dat alle data tezamen in handen van een statelijke actor kunnen belanden. Om dit te voorkomen kent het huidige Cloudbeleid al diverse regels omtrent de typen data die in de public cloud verwerkt mogen worden. In de herziening van het Cloudbeleid wordt ook hier aandacht aan besteed.

Vraag 7

Heeft u migraties naar digitale diensten van Amerikaanse techgiganten stopgezet of heroverwogen naar aanleiding van de aangenomen motie-Kathmann c.s.⁶ die hiertoe oproept?

Antwoord 7

Rijksbreed

Bij iedere migratie naar de Public Cloud moet zorgvuldig overwogen worden of de migratie leidt tot risico's. Er zijn migraties heroverwogen naar aanleiding van onder meer de motie Kathmann. Met bijvoorbeeld als gevolg dat verwerking van data alleen binnen de EER plaatsvindt.

Zie verder vraag 2.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

In lijn met de I-strategie van IenW en de ICT Strategie 2025–2030 van Rijkswaterstaat, ligt de focus op de bouw van een soevereine overheidscloud in eigen datacenter(s).

Vraag 8

Hoe geven uw departement, Rijkswaterstaat en andere overheidsorganisaties onder uw gezag voorts invulling aan de aangenomen motie-Six Dijkstra c.s.⁷ die oproept om als doelstelling te hanteren dat de continuïteit van digitale

⁵ Cloud Act Memo | Publicatie | Nationaal Cyber Security Centrum

⁶ Kamerstuk 26 643, nr. 1315

⁷ Kamerstuk 26 643, nr. 1320

overheidsdienstverlening niet rechtstreeks afhankelijk is van partijen uit de Verenigde Staten?

Antwoord 8

Zie vraag 5.

Vraag 9

Kunt u toezeggen dat de afhankelijkheid van Amerikaanse techgiganten binnen uw departement, Rijkswaterstaat en andere overheidsorganisaties onder uw gezag niet verder zal toenemen, en dat het bevorderen van de strategische autonomie van Nederland en/of Europa het uitgangspunt is bij elk besluit omtrent digitale diensten dat onder uw gezag genomen wordt?

Antwoord 9

Zie vraag 5.

Vraag 10

Kunt u deze vragen afzonderlijk beantwoorden vóór het notaoverleg over de initiatiefnota «Wolken aan de horizon» (Kamerstuk 36 574) van 2 juni a.s.?

Antwoord 10

De verzending heeft zo spoedig mogelijk plaatsgevonden.